

يُرَاحُ بِلْأَهْأَوْر. مَلَسُو هِي لَع لَلِ اِي لَصَّيْبِن لَلِ اِي حِي فِ سَان لِب اِي لَصَفِ اِي لُؤْسِر لَلِ اِي ذِمَّرْت لَلِ اِي مَلَسْمُو.

Абу Мусо розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам бемор бўлиб, оғирлашиб қолдилар. Бас, у зот:

«Абу Бакрга амр қилинглар, одамларга намозга ўтсин», дедилар. Оиша:

«У (кўнгли) юмшоқ одам, агар сизнинг мақомингизга турса, одамларга намоз ўқиб бера олмайди», деди. У зот:

«Абу Бакрга амр қилинглар, одамларга намозга ўтсин», дедилар. У (Оиша) яна гапини қайтарди. Бас, у зот (унга):

«Абу Бакрга айт. Одамларга намоз ўқиб берсин. Албатта, сиз(аёл)лар Юсуфнинг соҳибаларисиз», дедилар. Бас, ун(Абу Бакр)га хабарчи келди ва у Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам ҳаётликларида одамларга намозга ўтди».

Бухорий, Муслим ва Термизий ривоят қилганлар.

Рашк қилишда мўътадил бўлиш лозим. Эр хотинини беҳудага рашк қилмаслиги керак.

رَاعِيْ هَلَلَانِ اِي لَق مَلَسُو هِي لَع لَلِ اِي لَصَّيْبِن لَلِ اِي حِي اِي ضَرَّ رَؤْيِ رُه اِي بَأْنَع اِي رَاحُ بِلْأَهْأَوْر. هَلَلِ مَح اِي مَن مُمُّ لَلِ اِي تَأْيِن اِي هَلَلِ اِي رَؤْيِ عُو، رَاعِيْ نُمُّ لَلِ اِي

Абу Ҳурайра розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Албатта, Аллоҳ рашк қилади. Мўмин ҳам рашк қилади. Аллоҳнинг рашки – мўминнинг Аллоҳ ҳаром қилган нарсасини қилмоғидир», дедилар».

Термизий ва Бухорий ривоят қилганлар.

«Рашк», аслида, ҳақ эгасининг шерикчилик мумкин бўлмаган нарсасига бировнинг шерикчилик қилишидан ғазабланишини англатади. Одатда эса, эр-хотиннинг бир-бирини бошқалардан қизғаниши «рашк» деб ўрганилган.

Ушбу ҳадиси шарифда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам рашк Аллоҳ таолога ҳам мос нарса эканини айтиш билан бирга, мўмин кишида

рашк бўлиши зарурлигини таъкидламоқдалар. Аллоҳнинг рашки Ўзи қилмасликни амр этган ҳаром ишларнинг мўмин киши томонидан қилиниши туфайли келиши ҳам баён қилинмоқда. Яъни Аллоҳ таоло учун тарк қилиниши лозим бўлган ишнинг содир қилиниши, Аллоҳ таолонинг эмас, бошқанинг амри бажарилиши Аллоҳ азза ва жалланинг рашкини, яъни ғазабини келтириши турган гаплиги айтилмоқда. Ожиз инсон ўзига тобе бўлган шахс бошқанинг айтганини қилса, қанчалар аччиғи чиқади. Аммо ўша инсон ҳамма нарсага Қодир Аллоҳ таолонинг айтганини қилмай, бошқанинг айтганини қилишни ўзига эп кўради.

Аллоҳ таоло рашк қилганидан кейин, мўмин киши ҳам рашк қилмоғи лозим. Мўътадил, васваса даражасига ўтмаган рашк яхши сифатдир.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, мўътадил рашк – яхши нарса. Бу сифат Аллоҳнинг, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ва ҳақиқий мўмин мусмонларнинг сифатидир.

Нафақада мўътадил бўлиши зарур. Жуда қисиб-қимтимади ҳам, исрофга йўл қўймади ҳам.

Аллоҳ таоло «Аъроф» сурасида шундай дейди:

سُرِفُوا وَلَا تَأْتُواكُلُوا

«Еб-ичинг ва исроф қилманг» (31-оят).

Аллоҳ таоло «Исро» сурасида бундай деб марҳамат қилади:

الْبَسِطِ كُلَّ نَبْطِهَا وَلَا عُنُقِكِ إِلَىٰ مَعْلُومَةٍ يَدَّكَ جَعَلَ وَلَا

«Қўлингни бўйнингга боғлаб олма. Уни бир йўла ёзиб ҳам юборма» (29-оят).

يَنْبَلِخَنَّ عَيْبِي نَاك م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ي ب ل ل ا ن ا ه ن ع ه ل ل ا ي ض ر ر م ع ن ع
ي ر ا خ ب ل ا ه ا و ر . م و ت ن س ت و ق و ل م ا ل س ب ح ي و ر ي ض ن ل ل ا

Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Бану Назирнинг хурмосидан сотиб, ўз аҳлларига бир йиллик емишларини сақлаб қўяр эдилар».

Бухорий ривоят қилган.

لَاقِ مَلَسُو هَلِ لَعَلَّ صِيَّبِن لَانَعُ، هُنَّ عُلَلِ يَضَرَّ وَرَمَعَنْ بِلَلِ دَبَعَنْ
دُوَادُ وَبَأُوِيَّاسِن لَأُوْمَلَسُمُ هَأَوْرُ. هَتُّوْقُ كَلْمِي نَمَّعَ سَبْحِي نَأْمُثِلْ عَرْمَلِبَ يَفَكُ
تُّوْقِي نَمَّعَ يَضِي نَأْمُثِلْ عَرْمَلِبَ يَفَكُ؛ هُطْفَلَوُ

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Бир одамга гуноҳ ўлароқ ўзи молик бўлган одамларнинг қутини тутиб туриши етарлидир», дедилар».

Муслим, Насайй ва Абу Довуд ривоят қилганлар.

Абу Довуднинг лафзида:

«Бир одамга гуноҳ ўлароқ ўзи қутини берадиган кишини зое қилмоғи етарли», дейилган.

«Қут» сўзи инсоннинг вужудини ушлаб туриш учун керак бўладиган барча озуқа, овқат-озиқни ўз ичига олади.

Мукулмон одам ўз қарамоғидаги шахсларнинг турмуши учун зарур бўлган озуқани етарли миқдорда ўз вақтида етказиб бериши лозим. Агар бу мажбуриятни ўз вақтида адо қилмаса, бошқа гуноҳ қилмаса ҳам, шу ишнинг ўзи гуноҳкорликка кифоя қилади. Яъни мазкур камчилик етарли гуноҳ ҳисобланиб, унга йўл қўйган одам дунё-ю охират азобини тартади. Шунинг учун ҳар қандай мукулмон, гуноҳкор бўлмай деса, ўз қарамоғидаги кишиларни вақтида таъминлаб турмоғи, бу ишни ҳеч кечга қолдирмаслиги, бепарволикка йўл қўймаслиги лозим.

هَلِّصِيَّبِن لَانَعُ، لَاقِ هُنَّ عُلَلِ يَضَرَّ رَزِيْرُهُ يَبَأَنْ
يَدْنَعُ لَاقِ كَسْفَن يَلَعِبُ قَدَّصَتْ لَاقِ فُرَانِي دِي دْنَعِ هَلَلِ لَأُوْسَرَايْ؛ لُجْرَلِ لَاقِ
لَاقِ وَأَكْتَجَوَز يَلَعِبُ قَدَّصَتْ لَاقِ رَخِ يَدْنَعُ لَاقِ كَدَلَو يَلَعِبُ قَدَّصَتْ لَاقِ رَخِ
رَصْبَأْتِنَأْ لَاقِ رَخِ يَدْنَعُ لَاقِ كَمِدَاخ يَلَعِبُ قَدَّصَتْ لَاقِ رَخِ يَدْنَعُ لَاقِ كَجَوَز
مُكْخَلِ لَأُوْنِ بَحْنُ بَأُ هَحَّصَوُ يَّئِاسِن لَأُو دُوَادُ وَبَأُ هَأَوْرُ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам садақа қилишга амр қилдилар. Шунда, бир одам:

«Ё Расулаллоҳ, менда динар бор», – деди.

«Ўзингга нафақа қил», – дедилар.

«Менда яна бошқа ҳам бор», – деди.

«Болангга нафақа қил», – дедилар.

«Менда яна бошқа ҳам бор», – деди.

«Хотинингга нафақа қил», – дедилар.

«Менда яна бошқа ҳам бор», – деди.

«Хизматкорингга нафақа қил», – дедилар.

«Менда яна бошқа ҳам бор», – деди.

«Ўзинг биласан», – дедилар».

Абу Довуд, Насайй, Ибн Ҳиббон ва Ҳоким ривоят қилганлар.

Энг муҳими, нафақанинг ҳалолдан бўлишини таъминлашдир. Эр ортиб қолган ва тез бузилиб қоладиган таомларни бошқаларга садақа қилиб туришни аёлига амр қилади. Бу, албатта, эҳсоннинг энг паст даражасидир. Бу каби ишларни аёл, эри буюрмаса ҳам, қилавериши керак. Эр алоҳида ўзи учун, аҳлу аёлидан айри ҳолда, яхши таомни ихтиёр қилмаслиги лозим. Оила аъзоларининг жам бўлиб таом тановул қилишлари яхшидир.

Охирига (Давоми бор)

«Бахтиёр оила» китобидан